

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОГО КРАСНОМОВСТВА У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МОВ У ЗВО В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Підгородецька Інна Юріївна,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри європейських мов
Державного біотехнологічного університету
ORCID ID: 0000-0003-4402-033X

Тихоненко Олена Василівна,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри європейських мов
Державного біотехнологічного університету
ORCID ID: 0000-0002-4569-9869

У статті проаналізовано особливості формування академічного красномовства здобувачів ЗВО під час вивчення української та іноземних мов в умовах цифровізації освітнього процесу та дистанційного навчання. Обґрунтовано потребу адаптації класичних риторичних стратегій до нових форматів комунікації, зумовлених використанням цифрових платформ, відеозв'язку та інтерактивних інструментів. Зазначено, що дистанційне навчання з використанням інноваційних технологій вимагає від викладачів і здобувачів освіти чіткого, логічного, структурованого і лаконічного мовлення відповідно до норм академічного стилю. Наголошено, що в умовах онлайн-взаємодії академічне красномовство набуває міждисциплінарного характеру, оскільки поєднує елементи педагогіки, психології, та інформаційно-комунікаційних технологій. Виокремлено значення невербальних та паравербальних засобів комунікації, зокрема інтонації, темпу мовлення, пауз, міміки, а також зорового контакту під час відеоконференцій. Аргументовано, що саме ці компоненти сприяють створенню довіри між викладачем і студентами, забезпечують ефективне сприйняття навчального матеріалу і активне залучення здобувачів до освітнього процесу. Зауважено, що для успішного розвитку академічного красномовства важливо враховувати культурні, етичні та естетичні аспекти комунікації учасників освітнього процесу. Підкреслено важливість розвитку навичок міжкультурного спілкування на заняттях з іноземної мови як необхідного компонента сучасної риторики у дистанційному форматі. Указано на необхідність дотримання академічної коректності, принципів інклюзивності та адаптивності в онлайн-взаємодії. З'ясовано, що використання візуальних засобів підтримки, як-от презентацій, інфографіки тощо, сприяє розвитку риторичної майстерності усіх учасників освітнього процесу. Підкреслено, що необхідність адаптації риторичних стратегій до онлайн-форматів вимагає від викладачів навичок роботи з новітніми технологіями та застосування інноваційних методик для ефективної комунікації в онлайн-просторі. Визначено, що застосування інтерактивних методів у практиці викладання мов дає змогу глибше засвоювати матеріал та формувати у здобувачів освіти риторичну компетентність.

Ключові слова: академічне красномовство, дистанційне навчання, цифровізація, риторика, інтерактивні платформи, мультимедійні інструменти, мова, комунікація.

Pidhorodetska Inna, Tykhonenko Olena. Formation of academic eloquence in the process of language learning at higher education institutions under distance learning conditions

The article analyzes the specific features of forming academic eloquence among university students during the study of Ukrainian and foreign languages in the context of digitalization and distance learning. The need to adapt classical rhetorical strategies to new forms of communication prompted by the use of digital platforms, video communication, and interactive tools is substantiated. It is noted that distance learning using such technologies requires both instructors and students to demonstrate clear, logical, structured, and concise speech aligned with the norms of academic discourse. The importance of nonverbal and paraverbal communication means is emphasized, particularly intonation, speech tempo, pauses, facial expressions, and eye contact during video conferencing. It is argued that these elements contribute to building trust and effective interaction between students and instructors, improving comprehension and engagement. The interdisciplinary nature of academic eloquence is highlighted, integrating pedagogy, psychology, and information technology. The significance of cultural, ethical, and aesthetic aspects of communication is also emphasized. The relevance of developing intercultural communication skills in foreign language classes is demonstrated, as this represents an essential component of modern rhetoric in digital formats. Attention is paid to the need for inclusivity, academic correctness, and adaptability in online communication. It is also noted that the use of digital tools such as presentations, infographics, and video recordings contributes to the development of rhetorical mastery among all participants in the educational process. Furthermore, the necessity of adapting rhetorical strategies to the realities of distance learning is underlined, along with the need for instructors to improve their digital skills and apply innovative methods for effective communication in the online space. The use of interactive and multimedia tools in language learning allows students to better comprehend material and develop rhetorical competence.

Key words: academic eloquence, distance learning, digitalization, rhetoric, interactive platforms, multimedia tools, language, communication.

Вступ. Академічне красномовство в закладах вищої освіти (ЗВО) є важливим елементом освітнього процесу, що сприяє формуванню професійних комунікативних навичок здобувачів і вдосконаленню мовленнєвої майстерності викладачів. Воно забезпечує здатність ефективно презентувати інформацію, аргументувати власну позицію та вести конструктивний діалог в академічному середовищі. Зі зміною освітніх умов, зокрема з упровадженням дистанційного навчання, виникають нові виклики й можливості для розвитку академічної риторики. З огляду на це адаптація до нових форматів навчання вимагає змін у підходах до викладання та застосування риторичних технік, які враховують специфіку онлайн-комунікацій. Усе згадане вище й визначає актуальність нашого дослідження з погляду вдосконалення освітнього процесу в умовах інформатизації та навчання в онлайн-форматі.

Метою статті є визначення особливостей формування і вдосконалення академічного красномовства учасників освітнього процесу ЗВО в умовах дистанційного навчання.

Матеріали та методи. Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує значний прогрес у вивченні академічного красномовства, зокрема тенденцій його розвитку, методології викладання та застосування в освітніх практиках. Так, цілісне розуміння еволюції цього наукового напрямку в сучасних умовах навчального процесу розглядають С. Толочко і В. Хомич [1]. Крім того, автори вивчають окремі аспекти академічного красномовства, зокрема методи підготування наукових промов та їх презентації науковому загалу, що сприяє формуванню риторичних навичок у здобувачів ЗВО [2]. Історичні й сучасні риси української риторичної традиції, що дають змогу встановити важливі орієнтири для подальшого розвитку академічного мовлення, аналізує Л. Ткаченко [3]. Натомість В. Герман висвітлює основні риси академічного красномовства викладача, зокрема його роль у формуванні комунікативних навичок у здобувачів ЗВО, що є важливим складником педагогічного процесу [4]. Формування мовної культури та риторичної майстерності здобувачів ЗВО в аспекті адаптації риторичних засобів до специфіки навчальних дисциплін досліджує О. Литвин [5]. Водночас Т. Качак, Л. Круль і Н. Литвин порівнюють класичну та сучасну моделі лекцій як основного жанру академічної риторики, що підтверджує тенденцію до інтерактивності та інтеграції цифрових технологій в освітній процес [6]. Новизну онлайн-лекцій як піджанру академічної риторики, що змінив способи взаємодії викладачів і студентів в умовах цифровізації освіти, розглядає В. Волошук [7]. Крім того, вітчизняні науковці, зокрема Д. Будянський, досліджують типологію електронних ресурсів, які використовують для формування риторичної культури фахівця, що підтверджує зростаючу роль цифрових інструментів у розвитку риторичних компетентностей [8]. Новітні підходи до публічних виступів, як-от у контексті сучасного ораторського мистецтва, дають змогу розглядати риторику як ефективний інструмент досягнення комунікаційних цілей. На цьому акцентує свою увагу А. Степура [9].

Аналіз наукових джерел засвідчує, що недостатньо вивченими залишаються питання, які стосуються формування академічного красномовства учасників освітнього процесу ЗВО в умовах новітніх викликів – інформатизації освіти та введення дистанційної форми навчання, що зумовлює необхідність проведення додаткових досліджень.

Крім того, особливу увагу приділено дослідженню змін, що відбулися у риторичних стратегіях з переходом до онлайн-форматів навчання, де важливою є адаптація традиційних методів викладу до нових умов. Для вивчення ефективності методів навчання використовуються емпіричні методи, зокрема аналіз онлайн-занять, відеоконференцій та інтерактивних платформ, що дозволяють вивчати вплив технологій на розвиток риторичних навичок студентів. У межах дослідження також застосовуються методи спостереження за взаємодією викладачів і студентів у віртуальному просторі, що дозволяє оцінити ефективність комунікації через вербальні та невербальні засоби. Аналіз результатів цих методів дозволяє визначити найбільш ефективні стратегії формування академічного красномовства в умовах дистанційного навчання та запропонувати рекомендації щодо вдосконалення освітнього процесу.

Результати дослідження. Риторика як наука та ораторське мистецтво еволюціонувала протягом тривалого періоду свого існування. Кожен етап функціонування науки про красномовство суттєво впливав на форми публічного мовлення й на роль у системі освіти. В умовах кардинальних соціальних змін, що мали місце у XX столітті, трансформувалися культурні й історичні традиції, що відобразилося й на концепції академічного красномовства, яке на сучасному етапі переживає важливу трансформацію, пов'язану з його інтеграцією в новітні інформаційні технології та використанням інноваційного технічного забезпечення для здійснення ефективного навчання й комунікації [3, с. 147].

Зауважимо, що академічне красномовство є важливим елементом ораторської діяльності науковців, викладачів і вчителів, які представляють результати своїх досліджень або популяризують досягнення науки в межах навчальних дисциплін. Основною характеристикою академічного красномовства є науковість викладу матеріалу, аргументованість і логічна структура, що дає змогу чітко і ясно презентувати складні наукові ідеї. Академічне красномовство є важливим інструментом і для шкільної, і для вищої освіти, оскільки охоплює різні форми публічного виступу, зокрема лекції, доповіді, промови, дискусії тощо. У контексті цифровізації онлайн-лекції та відеоконференції є основними методами передачі знань [4, с. 55].

Розвиток цифрових технологій і перехід до дистанційного навчання суттєво змінили уявлення про роль академічного красномовства. Викладачі змушені адаптувати традиційні риторичні підходи до онлайн-платформ, де пріоритетного значення набувають такі навички, як ясність, чіткість і лаконічність мовлення. В умовах дистанційного навчання важливо, щоб викладач передавав інформацію та активував слухачів до

обговорень і взаємодії, що є частиною нового формату академічного красномовства в цифрову еру. Відомо, що інтерактивні онлайн-платформи, як-от Zoom або Google Meet, створюють можливості для активних обговорень, де мовні структури та академічний стиль подачі матеріалу набувають додаткової важливості.

У контексті формування академічного красномовства здобувачів ЗВО на заняттях з української та іноземної мов важливими є засоби візуальної підтримки: презентації (PowerPoint, Google Slides, Canva), інфографіка (Canva, Pictochart), відеофрагменти публічних виступів (YouTube) тощо. Ці інструменти дають змогу викладачеві більш досконало структурувати лекції і практичні заняття, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу, полегшує процес вивчення мови і допомагає здобувачам краще орієнтуватися в матеріалі. Тобто з розвитком цифрових технологій та використанням новітніх риторичних засобів академічне красномовство набуває нових форм, що вимагає від викладачів навичок адаптації й інноваційного підходу до викладання в умовах онлайн-навчання.

Навіть в епоху цифрових технологій та їхнього впровадження в освітній процес академічне красномовство реалізується через поєднання писемної та усної форм. Писемна форма охоплює підготування матеріалу: розроблення концепцій, побудову тез, аргументів та доказів, що мають чітке мовне вираження. На цьому етапі важливим є створення послідовного, логічного і несуперечливого викладу матеріалу [4, с. 56]. Наприклад, викладач під час пояснення складних тем, зокрема граматики тієї чи іншої мови, має змогу ретельно структурувати свої думки, що допомагає уникнути пропусків і незрозумілості у викладі. Текст, що є результатом такої підготовки, має бути логічним і чітким, що дає можливість оратору ретельно перевірити кожен крок у своїй аргументації та відчутти значення своїх висновків, передаючи їх слухачам або читачам. Водночас технічне забезпечення та використання цифрових засобів допомагають досягти цієї мети, оскільки підготовлений текст може бути перевірений, оновлений та адаптований відповідно до вимог аудиторії за допомогою цифрових засобів.

У контексті дистанційного навчання та диджиталізації мовленнєва поведінка науковця чи викладача в онлайн-просторі набуває особливої ваги. З одного боку, віртуальний формат обмежує можливості використання традиційних невербальних засобів комунікації (жестів, міміки, візуального контакту, просторового розміщення в аудиторії), що є важливими складниками міжособистісної взаємодії в традиційному очному навчальному середовищі. З іншого боку, онлайн-взаємодія підвищує значущість саме мовного вираження, структури комунікативних актів, а також таких візуальних і паравербальних елементів, як інтонація, темп мовлення, вираз обличчя у відеоконференціях, що підтримують сприйняття матеріалу [1, с. 271]. З огляду на це в цифровому форматі важливо розвивати навички академічного мовлення та здатність адаптувати риторику до нових умов комунікації.

Вибір технічних засобів, зокрема відеоконференцій або платформ для онлайн-лекцій, дозволяє викладачеві контролювати якість мовлення та взаємодії з аудиторією. При цьому велике значення має здатність викладача до ефективного застосування мовних стратегій, що сприяють утриманню уваги студентів і забезпечують належний рівень розуміння матеріалу. Наприклад, пояснення складних аспектів граматики української чи іноземної мови потребує чіткої візуалізації на слайдах, супроводженої короткими поясненнями, що дає змогу зберегти інтерес і увагу студентів. Це підвищує ефективність комунікації й дозволяє враховувати індивідуальні особливості сприйняття матеріалу кожним здобувачем ЗВО.

Інтернет-ресурси дають змогу здобувачам удосконалювати свої мовні та мовленнєві вміння й навички під час аудиторних занять і самостійного опрацювання тем, зокрема підготування публічного виступу. Найпоширенішими інструментами, які використовуємо в навчальному процесі, є сучасні онлайн-сервіси, а саме: WebPen, Wordwall, «Мова – ДНК нації» (ukr-mova.in.ua), що відкривають нові горизонти для вивчення української та іноземної мов. Для вивчення англійської мови можна використовувати цифрові сервіси на зразок Quizlet, Kahoot, Mentimeter тощо. А мобільний застосунок Ummo виконує роль тренера з публічних виступів, роблячи акцент на усвідомленні мовних звичок та індивідуальній роботі з ними.

Функціонально-стилістичні особливості мовлення в онлайн-комунікації зумовлюють необхідність зміни риторичних стратегій. Традиційний монологічний спосіб викладу інформації у класичних аудиторіях замінюється на більш інтерактивний, діалогічний стиль, який передбачає партнерську взаємодію між викладачем та здобувачами [1, с. 271].

Важливо зазначити, що цифрові технології значно полегшують і урізноманітнюють способи подачі академічної інформації, надаючи можливість створювати тексти різного рівня складності, що є актуальним для занять з іноземної мови з урахуванням індивідуальних можливостей здобувачів.

Важливо зазначити, що сучасні цифрові платформи змінюють форму красномовства та її зміст. Зокрема, академічне красномовство в умовах онлайн-навчання стає міждисциплінарним, поєднуючи елементи педагогіки, психології та інформаційно-комунікаційних технологій; воно втрачає своє класичне розуміння як мистецтво публічного виступу й набуває нового змісту, орієнтуючись на побудову ефективних, інклюзивних комунікацій у цифровому просторі. Наприклад, під час проведення практичних і лекційних занять з української чи іноземної мови у форматі відеоконференції, особливу увагу приділяють паравербальним аспектам комунікації (мовленнєвому тону, темпу, паузам), а також зоровому контакту через камеру, що сприяє формуванню довірливої атмосфери між викладачем і студентами. Це дозволяє створювати гуманістично орієнтовану взаємодію, важливу для розвитку академічного красномовства в умовах дистанційного навчання.

Крім того, риторика в цифровому середовищі має суттєвий вплив на навчальну діяльність здобувачів в аспекті ефективної комунікації в онлайн-просторі. Так, для студентів, які вивчають іноземну мову, риторика стає засобом поширення знань та важливим інструментом для розвитку навичок міжкультурної комунікації. Використання новітніх платформ для взаємодії та виконання завдань сприяє розвитку вміння будувати аргументовані виступи, формулювати запитання й висловлювати думки з використанням іноземної мови в науковому контексті. Зрештою, це забезпечує сприятливі умови для розвитку риторичних здібностей, що є важливим елементом формування академічного красномовства студентів у цифрову еру. Риторика в умовах онлайн-освіти стає інструментом передачі знань та водночас механізмом розвитку критичного мислення й комунікативної культури [1, с. 273–274].

Важливі етичні вимоги до риторики в дистанційному форматі містять дотримання принципу поваги до гідності кожного учасника освітнього процесу. Водночас особливим аспектом є чутливість до індивідуальних потреб здобувачів, що визначає необхідність застосування інклюзивних та адаптивних підходів під час комунікації [1, с. 274]. Наприклад, на онлайн-заняттях з іноземної мови викладач має враховувати особливості навчальних потреб кожного студента, забезпечуючи можливості для повторного прослуховування та перегляду аудіо- чи відеоматеріалів, індивідуальних консультацій у разі складнощів з розумінням навчального матеріалу. Академічна коректність висловлювань, що передбачає відсутність дискримінаційних чи оцінних суджень, є необхідним компонентом ефективної комунікації в онлайн-середовищі. У такому контексті відкритість до діалогу та рівноправність у комунікації стають важливими для побудови конструктивної взаємодії між викладачем та студентами в цифровому середовищі.

З метою підвищення ефективності мовленнєвого впливу та розвитку академічної культури важливо враховувати також і численні чинники, що безпосередньо формують культуру мовлення. Одним із важливих елементів є система норм літературної мови, що забезпечує граматичну правильність і стилістичну відповідність висловлювань. Правильне, точне та логічно вибудоване мовлення викладача істотно впливає на якість подачі навчального матеріалу й полегшує сприйняття інформації студентами. Тому особливу увагу має бути приділено структурі та змісту лекційних матеріалів, а також коректному використанню мовних засобів, адже навіть незначні помилки можуть створити непорозуміння у процесі дистанційного навчання. Важливим аспектом є дотримання викладачем логічних принципів у структурі викладу навчального матеріалу, що забезпечує його чіткість, послідовність і доступність для сприйняття. Коректне використання граматичних конструкцій і логічно вибудованих текстів відіграє вирішальну роль у формуванні в студентів навичок правильного, ефективного мовлення та сприяє розвитку їхніх ораторських компетентностей у науковому середовищі.

Не менш важливим компонентом є етичний аспект культури мовлення, який виявляється у знанні культурних традицій. Так, під час онлайн-навчання викладачам необхідно бути уважними до культурно-етичних варіантів мовлення [2, с. 7–8]. Наприклад, потрібно враховувати особливості соціальної дистанції, яку вимагає цифрове навчання, а також вплив культурних відмінностей, які можуть позначатися на вираженні думок і взаємодії з аудиторією. Поглиблення знань культурних та етичних стандартів дозволяє викладачам підвищувати рівень академічної риторики та водночас забезпечувати доречність і правильність використання мови в онлайн-середовищі.

Іншим важливим аспектом є естетичний компонент культури мовлення, який формується через ефонічність та стилістичну виразність. Це дає можливість створювати позитивну атмосферу на віртуальних заняттях, що суттєво підвищує мотивацію студентів. Зокрема, в онлайн-форматах, де відсутня фізична присутність, риторика набуває особливого значення, оскільки саме мовлення викладача є основним каналом передачі інформації та емоційної підтримки, а також забезпечує правильне сприйняття наукових концепцій. Тому викладачам слід використовувати техніки, які стимулюють студентів до активної участі в онлайн-дискусіях та самостійній роботі з матеріалом. Наприклад, використання інтерактивних платформ для обговорень або викликів дає змогу створити взаємодію між студентами та викладачем, формуючи необхідну академічну атмосферу для розвитку риторичних навичок.

У процесі формування риторичної культури майбутнього фахівця за допомогою електронного освітнього ресурсу важливими є численні інструменти, що сприяють розвитку академічного красномовства. Для ефективного вивчення іноземної мови використовують різноманітні елементи, які допомагають ознайомити з теоретичним матеріалом та надати наочну підтримку й здійснити аналіз риторичних технік [8, с. 85]. Наприклад, для студентів, які вивчають англійську мову, ефективно застосовують електронні тексти, діаграми та таблиці, що допомагають візуалізувати структуру риторичних канонів і правил, а також їх елементи. Використання таких засобів, як слайди чи фотопортрети, що ілюструють історію риторики, допомагає зробити вивчення інтерактивним та наочним. Відеофрагменти та звуковий супровід, як засвідчує досвід, значно підвищують ефективність навчання і дозволяють студентам краще засвоїти матеріал, а також побачити практичне застосування теоретичних знань. Ці засоби надають студентам можливість отримати знання з риторики й практично засвоїти техніки, які можуть бути корисними в їхній майбутній професійній діяльності.

Доцільно зауважити, що публічний виступ, як-от лекція, вимагає від викладача налаштування контакту з аудиторією на початку, а також залучення здобувачів до активного сприйняття навчального матеріалу. Студенти також повинні вміти структурувати свої виступи так, щоб виявити логічність і послідовність своїх ідей. Важливе значення в цьому процесі має правильна побу-

дова основної частини виступу, де аналізують проблему, розглядають основні аргументи, ідеї та докази. У результаті студенти здобувають академічні знання та формують навички, необхідні для побудови логічного й ефективного мовлення в освітньо-науковому й професійному форматі. Зокрема, здобувачам бажано навчитися використовувати такі риторичні фігури, як анафора, епіфора та парцеляція, для створення «ритмічного вибуху» в кінці промови, що значно підвищує її ефективність [9, с. 75].

Крім того, для вдосконалення мовлення використовують різноманітні вправи, що сприяють розвитку дикції, виразності голосу та контролю над темпом мовлення. Одним із таких методів є читання вголос, що допомагає підвищити гучність і чіткість вимови. Наприклад, вправи на рахунок до десяти на видиху дозволяють поступово збільшувати обсяг і силу голосу, що є необхідним для підвищення впевненості під час публічних виступів. Особливу увагу варто приділяти промовлянню скоромовок, які допомагають чітко вимовляти кожен звук, а отже, працювати над дикцією. Використання технологій, зокрема запису своїх виступів на відео, дозволяє студентам оцінити свою вимову, темп, інтонацію та паузи, що є важливим для вдосконалення навичок публічного мовлення і є важливим елементом у формуванні академічного красномовства.

Після опанування базових вправ важливим етапом є трансформація знань з риторики в практичні навички публічного виступу. Уміння правильно виражати думки та підтримувати контакт з аудиторією є важливими складниками академічного красномовства, що підвищує ефективність публічних виступів. Під час дистанційного навчання та відеоконференцій студент може використовувати такі спеціальні інструменти для візуальної підтримки своїх виступів, як графіки, інфографіка або слайди, що дозволяє чітко й логічно донести інформацію. У такому контексті здобувачі зможуть захищати свої ідеї, ділитися важливою інформацією про проєкти, переконливо спонукати до співпраці чи спільної роботи. Оскільки в умовах цифровізації студентам важко підтримувати тривалу увагу слухачів, необхідно активно використовувати методи інтерактивної комунікації, наприклад, запитання або обговорення, що залучають слухачів до дискусії, сприяють їхньому активному включенню в освітній процес. Це дозволяє створювати позитивну динаміку в комунікації та сприяє ефективному засвоєнню матеріалу [5, с. 47].

Із розвитком цифрових технологій онлайн-лекція стала важливим різновидом академічної риторики, що відображає адаптацію традиційного формату лекцій до нових умов. Онлайн-лекція може мати дві основні форми: перша – це інтернет-лекція, у якій усі учасники (і викладач, і студенти) беруть участь одночасно, проте дистанційно; друга – це запис відеолекції, яку студент може переглядати кілька разів у зручний для нього час [7, с. 140–141].

Сучасна лекція, навіть в онлайн-форматі, вимагає від студентів високої концентрації й активної участі в освітньому процесі: уміння слухати викладача та активно

взаємодіяти з матеріалом, робити нотатки, шукати додаткову інформацію й обговорювати її з одногрупниками чи викладачем. Важливим складником є інтерактивний зворотний зв'язок, який дозволяє підтримувати комунікацію між викладачем і студентами. Цей аспект є вагомим для навчання мов, адже залучення студентів до активних обговорень і використання практичних завдань на платформі онлайн-лекцій сприяє розвитку мовних навичок та покращує здатність до аргументації й виразного мовлення [6, с. 93]. В умовах дистанційного навчання студент може, наприклад, відповісти на запитання викладача в чаті або виконати вправу на слухання та перевірити свої знання через інтерактивні сервіси. Використання таких методик дозволяє підтримувати високу якість навчання та залучення студентів навіть у цифровому середовищі.

З огляду на викладене вище використання онлайн-форматів в освітньому процесі дає можливість студентам активно взаємодіяти з викладачем та іншими здобувачами, брати участь у діалогах, залучатися до обговорення дискусійних питань, що сприяє формуванню риторичної компетентності учасників освітнього процесу.

Висновки. В умовах цифровізації та дистанційного навчання академічне красномовство зазнає суттєвих змін, що зумовлює потребу адаптувати класичні риторичні прийоми до нових форматів взаємодії. Застосування цифрових технологій, зокрема відеоконференцій та інтерактивних освітніх платформ, вимагає від учасників освітнього процесу структурованого, чіткого й лаконічного викладу, що відповідає нормам академічного стилю і формує у здобувачів навички професійного мовлення, розвиває їхні риторичні здібності. Зміна форм комунікації зумовлює трансформацію риторичних стратегій: класичний монолог дедалі частіше поступається інтерактивному діалогу, що сприяє партнерській взаємодії між викладачем та студентами. Академічне красномовство в цифрову епоху перетворюється на міждисциплінарне явище, що поєднує педагогіку, психологію та інформаційні технології.

Інтерактивні засоби навчання, включно з мультимедійними ресурсами, істотно підвищують ефективність вивчення української та іноземних мов, що є вагомим чинником для досягнення успішної комунікації і формування риторичних умінь та навичок. Технічні можливості та цифрові інструменти дозволяють гнучко адаптувати освітній контент до потреб аудиторії, забезпечуючи актуальність і точність інформації.

У форматі онлайн-взаємодії вагому роль відіграють невербальні засоби комунікації, які сприяють створенню атмосфери довіри та взаємодії між учасниками онлайн-комунікації. Використання риторичних стратегій в онлайн-освіті сприяє не лише налагодженню ефективної взаємодії зі студентами, а й активному залученню їх до освітньої діяльності. Для успішного формування академічного красномовства варто враховувати культурні, етичні й естетичні чинники, адже саме вони забезпечують розвиток комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти.

Значну роль у навчальному процесі відіграє розвиток міжкультурної комунікації, а риторика виступає як засіб передачі знань, побудови аргументації, формулювання запитань і висловлення думок у науковому контексті. Етичні аспекти комунікації в онлайн-форматі передбачають повагу до гідності

кожного учасника, інклюзивність, адаптивність і академічну коректність. Поглиблене розуміння культурних норм і етичних стандартів дає змогу викладачам підвищити ефективність своєї риторики, забезпечуючи доречне використання мови у віртуальному навчальному середовищі.

Література:

1. Толочко С. В., Хомич В. І. Основи культури мовлення й академічної риторики : підручник. Київ : Компрінт, 2025. 332 с.
2. Толочко С. В., Хомич В. І. Академічне красномовство : навчальний посібник. Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2022. 300 с.
3. Ткаченко Л. П. Традиції українського академічного красномовства. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Теорія і методика навчання: проблеми та пошуки». Харків : ХНПУ, 2018. Вип. 14. С. 141–147.
4. Герман В. В. Основні риси академічного красномовства вчителя. Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції, 18 квітня 2019 року, м. Київ / МОН України, Національний авіаційний університет, Навчально-науковий інститут інноваційних освітніх технологій. Київ, 2019. С. 54–58.
5. Литвин О. Г. Формування мовної культури і риторичної майстерності здобувачів технічних закладів вищої освіти. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 30. С. 43–47.
6. Качак Т. Б., Круль Л. М., Литвин Н. Б. Лекція як основний жанр академічної риторики: порівняння класичної та сучасної моделей. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022. Вип. 88. С. 90–95.
7. Волошук В. І. Онлайн-лекція як новий піджанр академічної риторики. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2023. Том 34(73) № 2, ч. 1. С. 140–144.
8. Будянський Д. В., Друшляк М. Г., Семеніхіна О. В., Харченко І. В., Горбачук В. О., Чашечникова О. С. Типологія електронних ресурсів у формуванні риторичної культури фахівця. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. № 81(1). С. 82–96.
9. Степура А. WOW-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора. Дніпро : Моноліт, 2018. 304 с.

References:

1. Tolochko, S. V., & Khomych, V. I. (2025). *Osnovy kultury movlennya y akademichnoyi rytoryky* [Foundations of speech culture and academic rhetoric]. Kyiv: Komprint. 332 p. [in Ukrainian].
2. Tolochko, S. V., & Khomych, V. I. (2022). *Akademichne krasnomovstvo: navchalnyy posibnyk* [Academic eloquence: A textbook]. Nizhyn: PP Lysenko M. M. 300 p. [in Ukrainian].
3. Tkachenko, L. P. (2018). *Traditsiyi ukraiyins'koho akademichnoho krasnomovstva* [Traditions of Ukrainian academic eloquence]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody "Teoriya i metodyka navchannya: problemy ta poshuky"*, 14, 141-147. [in Ukrainian].
4. Herman, V. V. (2019). *Osnovni rysy akademichnoho krasnomovstva vchytelya* [Main features of the teacher's academic eloquence]. *Aktual'ni problemy v systemi osvity: zaklad zahal'noyi seredn'oyi osvity – douniversytets'ka pidhotovka – zaklad vyshchoyi osvity: materialy V Vseukrayins'koyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi*, 18 kvitnya 2019 roku, m. Kyiv / MON Ukrayiny, Natsional'nyy aviatsiy'nyy universytet, Navchal'no-naukovyy instytut innovatsiy'nykh osvitykh tekhnologiy, 54-58. [in Ukrainian].
5. Lytvyn, O. H. (2023). *Formuvannya movnoyi kultury i rytorychnoyi maysternosti zdobuvachiv tekhnichnykh zakladiv vyshchoyi osvity* [Formation of language culture and rhetorical skills of students of technical higher education institutions]. *Zakarpats'ki filolohichni studiyi*, 30, 43-47. [in Ukrainian].
6. Kachak, T. B., Krul, L. M., & Lytvyn, N. B. (2022). *Lektsiya yak osnovnyy zhanr akademichnoyi rytoryky: porivnyannya klasychnoyi ta suchasnoyi modeley* [Lecture as the main genre of academic rhetoric: a comparison of classical and modern models]. *Naukovy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 5. Pedahohichni nauky: realiyi ta perspektyvy*, 88, 90-95. [in Ukrainian].
7. Voloshuk, V. I. (2023). *Onlayn-lektsiya yak novyy pidhazhr akademichnoyi rytoryky* [Online lecture as a new subgenre of academic rhetoric]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernads'kogo. Seriya: Filolohiya. Zhurnalistyka*, 34(73) 2, 140-144. [in Ukrainian].
8. Budyans'kyi, D. V., Drushlyak, M. H., Semenikhina, O. V., Kharchenko, I. V., Horbachuk, V. O., & Chashechnykova, O. S. (2021). *Typolohiia elektronnykh resursiv u formuvanni rytorychnoyi kultury fakhivtsia* [Typology of electronic resources in forming the rhetorical culture of specialists]. *Informatsiyi tekhnolohii i zasoby navchannya*, 81(1), 82-96. [in Ukrainian].
9. Stepura, A. (2018). *WOW-vystup po-ukrayinsky. Nou-khau suchasnoho oratora* [WOW-performance in Ukrainian. Know-how of a modern speaker]. Dnipro: Monolit. 304 p. [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 23.09.2025

Дата публікації: 03.11.2025